

Zakonodavstvo i praksa u području opreme pod tlakom

I DALJE NEMA BITNIH POMAKA...

■ prof. dr. sc. Srećko ŠVAIČ, dipl. ing.

Dvije godine su prošle od pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, no u području opreme pod tlakom još se mnogo toga treba promijeniti, pa i iz temelja. To se ponajviše odnosi na periodičke preglede opreme pod tlakom visoke razine opasnosti, pri čemu se postavlja pitanje je li cilj imati slobodno tržište i time omogućiti daljnji razvoj posrnulog hrvatskog gospodarstva ili se i dalje zatvarati u svojevrsne monopole?

Još 2004. godine započelo je preuzimanje europskog u hrvatsko tehničkog zakonodavstvo. Tim procesom obuhvaćeno je i područje opreme pod tlakom u što se ubrajaju:

- stabilna oprema pod tlakom
- pokretna oprema pod tlakom
- jednostavne posude pod tlakom
- aerosolni raspršivači

Sva ta oprema obrađena je u odgovarajućim europskim direktivama, koje se obavezno transponiraju u hrvatske podzakonske propise (pravilnike). Područje pregleda i ispitivanja opreme pod tlakom ostavljeno je, za sada, u nadležnosti pojedinih članica Europske unije i u Hrvatskoj je danas definirano Pravilnikom o pregledima i ispitivanju opreme pod tlakom visoke razine opasnosti (NN 142/2014).

Uz to, za područje periodičkih pregleda opreme pod tlakom u Hrvatskoj je 2008. godine osnovana Agencija za opremu pod tlakom sa svrhom da preuzme dio poslova dotadašnje Inspekcije posuda pod tlakom Državnog inspektorata. Prema tada postavljenoj koncepciji, OPT-Agencija je trebala prvu godinu raditi uz potporu sredstava iz državnog proračuna i zatim se postupno okretati tržištu. Ta je ideja ubrzo zaboravljena zbog nepostojanja želje odgovornih

za provedbu tog postupka i razmimoilaženja u stavovima pojedinih ministarstava (Ministarstva financija i Ministarstva gospodarstva). Tako je OPT-Agencija i danas javna ustanova, financirana iz proračuna i bez ovlasti za provođenje kaznenih odredbi.

Zašto se ne slijedi pristup uobičajen u Europi?

Postavlja se pitanje zašto Hrvatska ne slijedi pristup toj problematici koji je prisutan u članicama EU-a i zemljama u okruženju, gdje je to područje stavljeno na tržište, kao što su na tržištu i pregledi i ispitivanja sve nove opreme pod tlakom i periodički pregledi pokretne opreme pod tlakom?

Dakle, periodičke preglede u tim zemljama obavljaju akreditirana inspekcijska tijela koja imaju ovlaštenja nadležnog ministarstva koje o njima vodi evidenciju. Inspekcijska tijela rade preglede i ispitivanja prema zahtjevima pravilnika o pregledima i ispitivanjima opreme pod tlakom pojedine zemlje, a na zahtjev vlasnika, odnosno korisnika opreme. Nakon obavljenog pregleda vlasnik, odnosno korisnik opreme pod tlakom dobivaju izvještaj (pozitivan ili negativan) koji su dužni prosljediti odgovarajućem tijelu nadležnog ministarstva ('tehničkoj inspekciji') koje vodi popis stabilne opreme pod tlakom visoke razine opasnosti i ima ovlast zabraniti rad s opremom

ako je taj izvještaj negativan ili pak provesti druge propisane mjere i odrediti novčane kazne prema važećim propisima, ako je to predviđeno odgovarajućim zakonom. Takvim je pristupom osiguran ujednačen kriterij za vrednovanje stabilne opreme pod tlakom visoke razine opasnosti u radu s onima koji vrijede za novu opremu pod tlakom, kako bi mogla biti stavljena na tržište.

Takav pristup prisutan je već niz godina u svijetu i njime se ostvaruje bolja sigurnost osoba, materijalnih dobara i okoliša, a rezultat je procedura za periodičke i preglede u propisanim rokovima, koje su ujednačene u koje nadzire nadležna akreditacijska agencija, što danas u Hrvatskoj nije moguće zbog neopremljenosti i premalog broja inspektora u OPT-Agenciji. Takvo stanje dovodi vlasnike, odnosno korisnike opreme pod tlakom u nezavidan položaj jer su zbog kašnjenja pregleda u stalnom prekršaju, što može dovesti do velikih problema u slučaju havarija.

Otvaranjem cijelog tog područja tržištu ne samo što se povećava kvaliteta usluge, već se osiguravaju periodički pregledi na vrijeme, tj. u predviđenim vremenskim razmacima, otvaraju se nova radna mjesta u inspekcijskim tijelima, uvode se suvremene metode i oprema za periodičke preglede i ostvaruju bitno veći prihodi za državni proračun. Također (što je vrlo bitno!), stalno se podiže tehnička razina inspekcijskih tijela. Sve to stvara preduvjete za zadovoljavanjem zahtjeva koji će biti postavljeni za periodičke preglede opreme pod tlakom na cijelom području EU-a donošenjem odgovarajuće direktive iz tog područja, baš kao što je to slučaj s pokretnom opremom pod tlakom. Tada će sva inspekcijska tijela moći raditi na cjelokupnom području EU-a. Stoga, ako se takva koncepcija ne prihvati u Hrvatskoj, to u budućnosti može dovesti do velikih problema kod primjene novih propisa donesenih na razini EU-u u cijelom području opreme pod tlakom.

Stalna tema Hrvatskih seminara o tlačnoj opremi

Na Hrvatskim seminarima o tlačnoj opremi, koji se održavaju već 12 godina za redom, ta je problematika razmatrana već mnogo puta, uz odgovarajuću tehničku i financijsku argumentaciju. Na žalost, mjerodavna državna tijela ne samo što to nisu uzela u razmatranje, već nisu pokazala ni interes za bilo kakvu suradnju na tom području. Čak se i u donesenoj Uredbi o izmjeni i dopuni Uredbe o osnivanju Agencije za opremu pod tlakom (NN 8/2015) vidi nepoznavanje suštine u tom području. Uz to, također se mora reći da OPT-Agencija sa svojim ravnateljem uopće ne sudjeluje u radu struke koja se bavi tom

problematikom, već se drži po strani i izbjegava bilo kakve konstruktivne aktivnosti za poboljšanje stanja u tom području. Isto tako, svakako treba naglasiti da su inspekcijska tijela za ocjenu sukladnosti nove opreme pod tlakom, koja djeluju u Hrvatskoj, većinom osposobljena i za te aktivnosti.

Što bi se dobilo kada bi 'periodika' bila na tržištu?

Uz tehničku stranu, koja bi novim pristupom dobila bitno na kvaliteti, valja promotriti i financijske i učinke na otvaranje novih radnih mjesta, što bi bilo rezultat stavljanja 'periodike' za opremu pod tlakom visoke razine opasnosti na tržište. Tko zna, možda podaci koji slijede ipak zainteresiraju odgovorne u nadležnom ministarstvu da iz drugog kuta gledaju na tu problematiku?

Broj opreme pod tlakom visoke razine opasnosti u Hrvatskoj se procjenjuje na oko 150 000, bez cjevovoda koji moraju biti uvedeni u popis u sljedeće dvije godine.

Periodički pregledi opreme predviđeni su u načelu:

- svake dvije godine: vanjski
- svakih pet godina: unutarnji
- svakih deset godina: proba tlakom.

Cijena tih pregleda ovisi o veličini i namjeni opreme pod tlakom. Uzme li se u grubu kalkulaciju samo srednja vrijednost periodičkog pregleda i uz pretpostavku da se pregleda sva postojeća oprema koju u jednoj godini treba pregledati, dolazi se do zanimljivih brojki. Sveukupni godišnji prihod od periodičkih pregleda koja bi obavljala inspekcijska tijela, kada bi to područje bilo 'na tržištu', iznosio bi oko 80 940 000 kuna ili oko 10,5 milijuna eura! Pri tome bi na osnovi poreza na dodanu vrijednost država prihodovala oko 20,235 mil. kuna, odnosno oko 2,625 mil. eura.

Mora se reći da OPT-Agencija sa svojim ravnateljem uopće ne sudjeluje u radu struke koja se bavi tom problematikom, već se drži po strani i izbjegava bilo kakve konstruktivne aktivnosti za poboljšanje stanja u tom području.

Postoji niz nelogičnosti u novom Pravilniku o pregledima i ispitivanju opreme pod tlakom, koje dodatno opterećuju vlasnike, odnosno korisnika takve opreme i izvođače pojedinih radnji vezanih za periodičke preglede.

Uzme li se u obzir da se inspeksijska tijela moraju opreмати, akreditirati itd, taj bi prihod od PDV-a bio još veći.

Danas OPT-Agencija uspije godišnje obraditi 15 000 - 20 000 posuda pod tlakom, što je 10 - 13% ukupnog postojećeg broja takvih posuda pa joj je godišnji prihod na razini 9 - 11 mil. kuna. Pogledaju li se plaće i druga davanja za rad inspektora i ostalih djelatnika OPT-Agencije, godišnji troškovi dosežu njezin godišnji prihod, iz čega je vidljivo da će se iz državnog proračuna uvijek morati podmirivati svi ostali troškovi. Prema podacima o godišnjem pregledanom broju opreme pod tlakom, slijedi da svaki inspektor dnevno mora pregledati 3 - 4 posude, uključujući prijevoz, pisanje izvještaja i ostale poslove, što ne može garantirati kvalitetan rad.

No, to nije sve...

Uz sve spomenuto, treba reći i da postoji niz nelogičnosti u novom Pravilniku o pregledima i ispitivanju opreme pod tlakom, koje dodatno opterećuju vlasnike, odnosno korisnika takve opreme i izvođače pojedinih radnji vezanih za periodičke preglede. U to se ubrajaju akreditacija vezana za tijela za ispitivanje i podešavanje ventila sigurnosti te same procedure podešavanja i ispitivanja, definiranje sigurnosnog pribora i dr. Sve to rezultira neujednačenim kriterijima pri pregledima i zahtjevima za dokumentacijom. Posebno treba naglasiti činjenicu da izrada dokumentacije za novu opremu pod tlakom, pa i za postojeću, ne predstavlja ništa drugo nego dokazivanje ispunjenja bitnih zahtjeva koje propisuju Direktiva 2014/68/EU o opremi pod tlakom (PED) i Direktiva 2014/29/EU o jednostavnim tlačnim posudama (SPV) pa napisi u odgovorima na pitanja korisnika na internetskoj stranici OPT-Agencije i informacije koje daje Hrvatska komora inženjera strojarstva stvaraju nedoumice.

Naime, u odgovorima na 'Učestala pitanja' na internetskoj stranici OPT-Agencije stoji sljedeće: *"Dokumentaciju za prijavu postojećih cjevovoda može izraditi ovlašten inženjer strojarstva"*, dok u pozivu na seminar HKIS-a 'Prijava i ispitivanje opreme pod tlakom u uporabi - legalizacija cjevovoda' stoji: *"S obzirom da je oprema pod tlakom - cjevovoda strojarska oprema, projektnu dokumentaciju izvedenog stanja tehnološke cjeline će raditi ovlašten inženjer strojarstva."*

Problem je u tome što se i jedan i drugi tekst mogu se tumačiti po želji. Uz to, treba napomenuti da ovlašten inženjeri imaju ovlaštenja prema Zakonu o gradnji (NN 153/2013), dok oprema pod tlakom spada pod Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje sukladnosti (80/2013 i 14/2014) pa nema nikakve osnove

prejudicirati da će poslove vezane za dokumentaciju cjevovoda raditi samo ovlašteni inženjeri.

Umjesto zaključka

Danas, kada se u javnim glasilima govori o potrebi snižavanja troškova države, a isto tako i o smanjenju broja državnih agencija, zavoda i sl, pogotovo onih koje nisu neophodne, još nedostaju konkretni pokazatelji koji bi ukazivali da se išta od toga provodi. Postavlja se pitanje, teži li država kvalitetnom uređenju područja opreme pod tlakom ili će se, kao što je danas uobičajeno, više gledati na druge interese i zanemarivati glas struke koja poznaje to područje. ■

Posebno treba naglasiti činjenicu da izrada dokumentacije za novu opremu pod tlakom, pa i za postojeću, ne predstavlja ništa drugo nego dokazivanje ispunjenja bitnih zahtjeva koje propisuju Direktiva 2014/68/EU o opremi pod tlakom (PED) i Direktiva 2014/29/EU o jednostavnim tlačnim posudama (SPV) pa napisi u odgovorima na pitanja korisnika na internetskoj stranici OPT-Agencije i informacije koje daje Hrvatska komora inženjera strojarstva stvaraju nedoumice.

Što o svemu kaže pravna struka?

Pravilnik o pregledu i ispitivanju opreme pod tlakom koji je stupio na snagu 10. prosinca 2014. godine, u članku 19, stavak 6. propisuje: *„Za cjevovode koji su bili u uporabi prije stupanja na snagu ovoga Pravilnika i za cjevovode čija je izrada započela prije stupanja na snagu Pravilnika o tlačnoj opremi (»Narodne novine«, br. 58/2010), prvi pregled u skladu s ovim Pravilnikom mora se obaviti najkasnije u roku od dvije (2) godine od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika. Kod prvog pregleda cjevovoda potrebno je provesti i ispitivanje tlakom. Ukoliko se ispitivanje tlakom ne može provesti, isto se može zamijeniti drugim ispitivanjima bez razaranja materijala.“* Uz to, Pravilnik u čl. 13. propisuje da ispitivanje tlakom provodi pod nadzorom OPT-Agencija po istom postupku i na isti način kao na novoj tlačnoj opremi. Nadalje, razvrstavanje opreme pod tlakom koja se prvi put stavlja u uporabu provodi se prema vrsti opreme pod tlakom, grupi fluida te radnih i konstrukcijskih karakteristika u skladu sa zahtjevima propisanim u Dodatku I, koji je sastavni dio Pravilnika.

Detaljnim pregledom Dodataka Pravilnika može se utvrditi da je u njima, i to u Dodatku V, koji se odnosi na 'Posebne zahtjeve za periodičke preglede pojedine opreme pod tlakom visoke razine opasnosti', pod točkom 26. navedeno: *„Za cjevovode koji su bili u uporabi prije stupanja na snagu ovog Pravilnika i za cjevovode čija je izrada započela prije stupanja na snagu Pravilnika o tlačnoj opremi (»Narodne novine«, broj 58/2010), kod prvog pregleda potrebno provesti i ispitivanje tlakom. Ukoliko se ispitivanje tlakom ne može provesti, isto se može zamijeniti drugim ispitivanjima bez razaranja materijala, uz odobrenje OPT-AGENCIJE. Uz zahtjev vlasnika/korisnika opreme pod tlakom mora priložiti:*

- projekt izvedenog stanja,
- kontrolni proračun debljine stjenke, ukoliko ne postoje podaci o debljini stjenki iz projekta,
- dokumentaciju o sanaciji, rekonstrukciji i ispitivanju, ukoliko su provedena.“

Dakle, u Pravilniku na koji se HKIS poziva nigdje nije propisano da projektnu dokumentaciju izvedenog stanja tehnološke cjeline mora raditi ovlašteni inženjer strojarstva, budući se ovlašteni inženjer strojarstva ni ne spominje u tekstu Pravilnika.

U odgovoru OPT-Agencije stoji kako dokumentaciju za prijavu postojećih cjevovoda može izraditi ovlašteni inženjer strojarstva. S obzirom na to da je OPT-Agencija navela kako dokumentaciju može, a ne mora izraditi ovlašteni inženjer strojarstva, pravno mišljenje je da se iz same konstatacije može zaključiti da nije obligatorno da je izradi ovlašteni inženjer. Navedeno je osobito zbog razloga što Pravilnik o pregledu i ispitivanju opreme pod tlakom, ne propisuje tko ima ovlaštenje za izradu te dokumentacije.

Stoga je izneseno mišljenje u članku ispravno jer izrada predmetne dokumentacije jest dokazivanje ispunjenja bitnih zahtjeva koje propisuju direktive EU-a.

Izvornik: www.energetika-net.com